

**MEMÒRIA DE LA DOCUMENTACIÓ DELS SONDEJOS
ARQUEOLÒGICS A LA PLAÇA DE LES OLLES, 8.
BARCELONA. Codi : 78/01**

RAFAEL DEHESA i CARREIRA

ÍNDEX

- 1. INTRODUCCIÓ**
- 2. MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC**
- 3. ANTECEDENTS HISTÒRICS**
- 4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS**
- 5. METODOLOGIA DE TREBALL**
- 6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS**
- 7. CONCLUSIONS**
- 8. REPERTORI ESTRIGRÀFIC**
- 9. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA**
 - 9.1. Planimetria**
 - 9.2. Fotografies**
- 9. BIBLIOGRAFIA**

1. INTRODUCCIÓ

La memòria que presentem fa referència als treballs de documentació arqueològica de cinc sondejos practicats de forma irregular en un local comercial situat a la Plaça de les Olles número 8 (**plànol 1**). L'actuació es desenvolupà entre els dies 9 i 10 d' agost del 2001.

El coneixement dels sondejos va ser degut a una denúncia practicada per la Guàrdia Urbana que notificà a la **Secció d' Arqueologia Urbana** de l' **Institut de Cultura de l' Ajuntament de Barcelona** l' existència dels esmentats sondejos.

La **Secció d'Arqueologia Urbana de l' Ajuntament de Barcelona** va creure necessària la documentació de les restes aparegudes i de l' estratigrafia existent. Per aquest motiu, dita secció d' Arqueologia Urbana de l' Ajuntament de Barcelona acordà la contractació de l' empresa **ATICS S.L.** per dur a terme aquesta tasca, sota la direcció tècnica de **Rafael Dehesa i Carreira**.

2. MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La plaça de les Olles es troba situada en ple barri de la Ribera, molt a prop de l'església de Santa Maria del Mar. La ciutat actual es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m. al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del

Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, o sigui, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Desde el punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc (173 metres) que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les fazies, de la Bota, etc. fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal.lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al.luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels delstes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *tuorns arran de mar*, i el *pla de baix*. En aquest sector hi dominen materials al.luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

3. ANTECEDENTS HISTÒRICS

La Plaça de les Olles es situa dins el barri de la Ribera. Dit barri ha estat des de l'antiguitat una zona caracteritzada per la seva proximitat al mar. En un primer moment, aquesta zona costanera estava formada per aiguamolls on hi desembocaven nombroses rieres, entre les quals destaca la de Merdança o riera de Sant Joan, que seguia el curs aproximadament per l'actual Via Laietana i desembocava en una zona molt propera a l'església de Santa Maria del Mar.

Abans de parlar de l'època medieval, que és quan aquesta zona prèn una important força, cal esmentar l'ocupació de gran part d'aquest sector en època romana.

Es tractaria d'una àrea fora muralles que probablement estaria ocupada per vil·les i també formaria part de la necròpolis de la mateixa ciutat *Colonia Julia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

No és fins a finals del segle X o inicis del segle XI que es comença a ocupar de manera més estable la zona fora muralles, amb l'aparició de nous nuclis de poblament, anomenats *burgs* o *vilanoves*. Un d'aquests nuclis és el conegut amb el nom de **Vilanova del Mar**, el qual estaria situat a l'entorn del camí que anava des de la porta de la muralla (a l'actual plaça de l'Àngel) fins als entorns de l'església de Santa Maria de les Arenes, la qual durant el segle XIV (1329-1383) va patir una important reforma que la transformaria en l'actual Santa Maria del Mar. Fins al segle XIV aquesta zona va creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social fins a configurar-se com una unitat administrativa, anomenada el **Quarter del Mar**, i d'altra banda la més poblada de la ciutat. Es constitueix doncs, un barri pescador i mariner que acabarà assimilant les principals funcions portuàries i es convertirà en l'autèntic motor de la ciutat¹. La importància i alhora la diversitat d'oficis que es concentren en aquest barri de la ciutat, són un reflex d'aquesta activitat casi febril. Segons un fogatge de l'any 1389, el 79% de l'activitat marinera es concentra en el barri, així com també el 57% de les activitats tèxtils i de confecció de la pell i un 44% dels mercaders de la ciutat.

Més endavant, segons un fogatge de l'any 1516 es pot observar una lleugera disminució demogràfica del Quarter de Mar, tot i que encara conserva el protagonisme de la ciutat. Aquesta disminució ve donada en part per la crisi generalitzada del segle XV i també per la inutilització del primer port del segle XIV i la construcció del nou dic i les drassanes per part de Pere el Gran.

Al carrer Argenteria, que abans de l'obertura de la Via laietana unia la Plaça de l'Àngel amb l'església de Santa Maria del Mar, inicialment s'anomenava carrer del Mar, però al segle XIV canvià el nom pel del carrer de Santa Maria. En època medieval tardana i fins el segle XIX aplegà els orfèvres dedicats al treball de l'argent i per aquest motiu va ser conegut com el carrer de l'Argenteria. L'edificació que roman, tot i que ha sofert nombroses transformacions, manté en molts casos restes de construccions medievals i d'elements (passos coberts) ben característics de la densificació edificatòria del període medieval.

Cal destacar el gran canvi que va patir el barri a començaments del segle XVIII. Després de la Guerra de Successió, l'any 1714 i sota el regnat de Felip V, es decideix construir una fortalesa militar (La Ciutadella) a les afores de la ciutat de Barcelona, en els terrenys ocupats actualment pel parc de La Ciutadella. La seva construcció i la seva

¹ AAVV. *Història de Barcelona. Vol. 3: La ciutat consolidada (ss. XIV-XV)*. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. 1992.

delimitació d'una zona de seguretat al seu voltant, va provocar la destrucció d'una part important del barri, concretament l'àrea situada a ponent de l'església de Santa Maria del Mar. Aquest enderroc es va realitzar entre el mes de juliol de l'any 1715 i finals de l'any 1718 i va comportar una densificació de la resta del barri, així com també un canvi definitiu del traçat del Rec Comtal pel carrer que actualment porta el seu nom².

La següent reforma important la trobem a mitjans del segle XIX, moment en el que es planteja el traçat de nous carrers més amples i rectes, com és el cas del carrer Princesa, obert el 1854, que va separar la Ribera dels barris de Sant Pere i de Santa Caterina. És en aquest moment que també s'enderroca la Ciutadella, deixant únicament dempeus la capella militar, i creant l' actual Parc de la Ciutadella en els terrenys que abans havia ocupat la fortaleza borbònica. En aquesta època, el mar, que sempre havia format part intrínseca del barri, s'allunya; el Pla de Palau, amb la Llotja i els porxos d' en Xifré i dels Vidal-Quadras, feia de barrera entre l' aigua i la seva antiga ribera. I l'última gran obra que podem situar en aquest barri és la construcció del mercat del Born entre els anys 1873 i 1876, que respon a un projecte de l'arquitecte Josep Fontserè i Mestres.

Així doncs, la Reforma va canviar el barri de la Ribera, com també va passar amb els de Sant Pere i el de Santa Caterina. Torres del segle XII, com la dels Aladins al carrer de Basea, o voltes medievals com la d' en Malla van passar a millor vida. Placetes com la dels Argenters, carrerons com el de la Bomba o arcs com el dels Sant Crist van patir la mateixa sort.

Probablement, el carrer important més maltractat fou el de Basea, que anava des de l' Argenteria fins a la plaça de l' Àngel. Ara és un carreró que mor a la Via Laietana i que va perdre casalots tan importants com el palau dels Serrallonga. El catàleg de materials gràfics relatiu al que desapareixia amb la Reforma inventariava 970 edificis, detalls exteriors i fins i tot algunes cambres com una cuina del carrer del Sant Crist de l' Argenteria.

² Fàbregas, M.: Huertas, J. *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona)*. Secció d'Arqueologia Urbana. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 2000.

4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Una ciutat com Barcelona, on la dinàmica constructiva ha donat lloc a la substitució i renovació constant del seu patrimoni, guarda al subsòl, amb relació directa a cada edifici, unes restes que expliquen les etapes precedents no testimoniades en la superfície. Igualment són testimoni de les costants reformes que han patit aquestes construccions. Així doncs, la recerca arqueològica, conjuntament amb l'estudi de la documentació escrita, és fonamental per explicar el pas de la ciutat del romà tardà a l'època alt-medieval. D'aquesta manera, durant els darrers vint anys s'ha procurat fer

seguiments sistemàtics de totes les obres de rehabilitació i actuació dels edificis catalogats o de les zones d'interès arqueològic, principalment les del centre històric de Barcelona.

El 1983 es dugué a terme una excavació a la Plaça Víctor Balaguer (carrer Taronjeta), molt a prop del carrer de Manresa (veure fig.1). En aquesta intervenció (Granados, Kliemann, Muñoz, Oliver, Riu, Rovira, 1983), es localitzaren dues habitacions pertanyents a una possible vil·la romana. Una d'aquestes habitacions era decorada amb un mosaic blanc i blau. Damunt de la casa es va trobar un petit conjunt de tombes tardoromanes, de teules cobertes amb un túmul de pedres. Posteriorment va ser alçat un edifici, possiblement d'època baix-medieval.

Atesa la poca extensió d' accés que es tingué per a treballar, resulta difícil reconèixer-ne les etapes estructurals intermedies. Les úniques restes medievals anteriors a la casa esmentada són fragments de ceràmica que encara queden per estudiar.

Un any més tard, el 1984, es va excavar un solar al barri de la Ribera, molt a prop de l' anterior, al carrer de l' Argenteria entre els de Basea i Manresa (excavació realitzada pel SAC, Granados, Pagès, Riu, Salgot, 1984). La seqüència en aquest punt era similar a unes primeres restes, molt escadusseres d' època romana (Alt Imperi i Baix Imperi) trovades en estrats d' argiles i sorres. En aquesta primera fase, únicament es va poder situar la llar de foc formada per un conjunt de pedres. En la fase següent, l' època alt-medieval, es localitzà un mur reduït a la filada inferior, associat a un paviment de calç, i el fons d' una petita sitja.

A l'època baix-medieval es construí una gran casa, de la qual resten alguns murs de pedres regulars, unes arcades de mig punt i unes pilastres fetes amb una tècnica molt pròpia de l' època. La planta baixa és formada per una sala amb arcades que sostenien un embigat de fusta. Del paviment resta una part de l' empedrat i una part de calç. En la paret mestra s' obria un pou en vertical, de secció rectangular, que era protegit per un mur mitjançant un arc de mig punt i reforçat per un altre. D' aquest període és significativa la ceràmica decorada en verd i manganès, tot i que no apareix en estat pur.

La casa va sofrir moltes reformes: cegament del arcs i el pou, obertura d' un nou pou circular amb brocal fet amb quatre peces de pedra. De les successives transformacions cal fer esment de l' obertura de grans dependències en soterranis del segle XIX i el possible creixement en vertical, que van degradar progressivament l' edifici fins que es va enderrocar en època recent.

Malgrat la poca extensió compresa, doncs, es pot resumir que en un moment de l'època alt-medieval es començà a produir un procés d' expansió o de creixement extern de la ciutat. Però fins el segle XIV no s' edificà la casa que formarà el veritable procés d'urbanització de la zona de tot el barri de la Ribera. Aquest edifici és el que va fixar els límits de la parcel·la fins que, en època recent, fou substituït per un altre.

No lluny d'aquí, a la cruïlla del carrer de Miralles núm.1 i el de Biguetans (veure Fig.1), s'alçà, abans que es remodelés totalment, l'immoble anomenat de la Carassa. Era un edifici originàriament gòtic que conservava a la façana les finestres coronelles, les arcades a la part baixa i una mènsula amb cap femení en relleu del segle XV. Aquest element donà nom a l'edifici. Per la sobrecàrrega acumulada pel temps (tots els edificis medievals es refan considerablement en èpoques posteriors, sobretot als segles XVI i XIX), i pel seu mal estat, es va arruinar el 1983.

La intervenció arqueològica consistí en realitzar tres cales sobre el solar per conèixer la seqüència estratigràfica del subsòl. El resultat obtingut fou molt similar als anteriors. En primer lloc les argiles amb fragments de ceràmica romana que cobrien tot el període de l'Alt i Baix Imperi. El terreny devia formar part del camp d'una vil·la romana pròxima, de la qual han aparegut algunes estructures al carrer veí de Montcada sota el palau Nadal. Res no indica que la necròpolis d'època del romà tardà, documentada en altres solars pròxims, s'hagi estès fins aquí. La primera construcció correspon a un període situat entre els segles XII i XIII (sobretot aquest darrer), com ho mostren les ceràmiques d'importació andalusines.

La casa, d'estructura similar a les anteriors, és la primera edificació documentada al solar i la que estableix els seus límits al parcel·lari. Al llarg del temps, sense variacions apreciables en els límits perimetrals de la casa i la parcel·la, hi ha hagut diverses transformacions motivades per les adaptacions a altres usos, com a obrador i finalment com a casa de veïns al segle XIX (excavació realitzada pel SAC, Riu i Granados, 1983 i 1984).

Més recentment, el gener del 2001, degut a l'adequació de serveis actuals (clavegueram) i del paviment i a més, la formació de les noves conduccions, necessàries per a la recollida pneumàtica d'escombraries es realitzà un seguiment arqueològic a la zona del Passeig del Born, i els entorns de l'església de Santa Maria del Mar (Plaça de Montcada, C/ Sombrierers i Plaça del Fossar de les Moreres).

Al llarg d'aquest seguiment es localitzaren algunes estructures, com per exemple una paret feta amb carreus ben desbastats a la cara externa i lligats amb morter de calç, just sota les escales d'accés de l'església de Santa Maria del Mar. També, al Passeig del Born s'exhumaren dos enterraments en àmfora, conservats molt precàriament, i una possible preparació de paviment (*rudus*). A més a més, es recuperaren fragments de ceràmica romana totalment descontextualitzats.

Durant la primavera del 2001 es realitzà un altre control arqueològic de les obres d'instal·lació de cable elèctric a la zona del Fossar de les Moreres. Dita intervenció donà també resultats positius ja que es van localitzar un important nombre d'enterraments, possiblement tardo-romans. Aquestes troballes coincidirien amb les comentades anteriorment i ens durien a afirmar que aquesta zona del barri de la Ribera (compresa entre Via Laietana fins el Born), seria una zona de necròpolis en època tardo-romana. De totes maneres cal insistir en el fet que encara s'estan estudiant les troballes, i per tant no es pot extreure encara una conclusió fiable.

5. METODOLOGIA DE TREBALL

El sistema de treball utilitzat en la documentació de les estructures exhumades i de l'estratigrafia existent va ser l'habitual en aquests casos.

La metodologia emprada s'inspira en el mètode de registre proposat per E. Harris (Harris, 1975, 1977, 1979), que distingeix cada nivell i estructura apareguts, definint-los com a unitat estratigràfica (**u.e.**). S'ha identificat doncs cada nivell i estructura, donant-los un número diferenciados a cadascun d'ells, que immediatament s'ha enregistrat en una fitxa. A més, s'ha efectuat una documentació planimètrica, que inclou l'aixecament topogràfic de les restes , i fotogràfic de les diverses estructures i nivells descoberts al llarg de la intervenció.

El material arqueològic recollit durant aquests treballs, ha estat rentat mecànicament, i posteriorment cada peça es va siglar, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (en aquest cas **codi 78/01**). Posteriorment es va fer l'inventari de tot el material per unitats estratigràfiques. Aquelles peces considerades preferents, és a dir, aquelles que tenien una decoració o una forma important, van ser dibuixades i van rebre un número propi. Tot el material es va dipositar a la **Secció d'Arqueologia Urbana de l'Ajuntament de Barcelona**, en el magatzem que dita Secció disposa a la zona Franca.

6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

L'objectiu de l'excavació era el de documentar les restes aparegudes, tant a nivell d'estructures com a nivell estratigràfic en els cinc sondejos practicats en els solar (**veure plànol topogràfic**). Primer es va procedir a netejar les restes aparegudes i documentar-les fotogràficament. El següent pas va ser dibuixar a escala 1:20 les estructures aparegudes en els sondejos i a realitzar les pertinents seccions per intentar establir una columna estratigràfica del lloc. Finalment es procedí a fer una planta de situació dels sondejos dins del local comercial per la qual cosa es comptà amb l'ajuda d'un equip de topògrafs.

Els sondejos realitzats tenen unes mesures de 1 metre x 1 metre, mentre que la fondària és variable.

Així, els sondejos 4 i 5, practicats al nord del local (**veure plànol topogràfic**) són els més profunds ja que no hi van aparèixer estructures constructives (**Foto núm. 5 i 6**). En aquests dos sondejos, un cop aixecat un paviment de cairons (probablement del segle XIX), i de la preparació d'aquest, ja hi apareixia un estrat de sorres de platja. Al sondeig núm. 4, aquestes sorres apareixien a una cota de 1'61 metres sobre el nivell del mar, mentre que en el sondeig núm. 5, aquestes sorres aparegueren a una cota de 2'16 metres. En aquests dos sondejos, a la banda est, s'hi podia observar la paret de fonamentació de la finca on es troba ubicat el local comercial.

El sondeig núm. 1 (**fig. 1**), situat al sud del local, davant les portes d'accés al mateix (al local s'hi accedís per la Plaça de les Olles), s'ha pogut documentar l'existència d'un paviment format per lloses de granit que apareix a una cota de 3, 26 metres sobre el nivell del mar (**foto núm. 1**). Per sota d'aquest paviment hi aparegué una capa de calç que devia ésser la seva preparació, i per sota d'aquesta, el nivell de sorres a una cota de 1'93 metres.

El moment d'ús de l'esmentat paviment caldria situar-lo, segurament, en algun moment del segle XIX. El material ceràmic recollit, sobretot material constructiu, no permet fixar-ne una cronologia més precisa.

Els sondejos núm. 2 i 3 són els que presenten major nombre d'elements estructurals (**foto núm. 2, 3 i 4**).

El sondeig núm.2 és el que presenta unes mides més reduïdes vers els altres sondejors. Mesura un metre en sentit est-oest i 0'75 metres en direcció nord-sud. En aquest sondeig s'hi ha pogut documentar les restes d'un paviment fet de cairons, que cobria un pou de forma quadrangular construït amb carreus rectangulars de granit. No podem establir una cronologia per cap d'aquests dos elements, però, segurament s'haurien de situar en un moment del segle XIX pel que fa al paviment de cairons, i probablement del segle XVI-XVII pel que fa al pou.

El material arqueològic recuperat de les terres extretes en aquest sondeig és format bàsicament per fragments de canonades de ceràmica vidriada.

Pel que fa al sondeig núm. 3, s'hi documentà l'existència del mateix paviment de cairons que en el sondeig núm. 2, que cobria una claveguera construïda amb rajols i que discorria en sentit est-oest i abocava les seves restes al carrer Bonaire, situat a l'oest de la finca.

Per sota d'aquesta claveguera s'hi documentà l'existència d'un pou de planta circular construït amb pedra granítica unida amb morter de calç. No podem situar cronològicament cap d'aquests elements degut a que el material recollit en aquests sondejors són bàsicament teules i material constructiu.

7. CONCLUSIONS

Tal i com s'ha dit anteriorment, l'objectiu de la intervenció era la de documentar les restes aparegudes en un seguit de sondejos practicats de manera irregular en un local ubicat al n° 8 de la Plaça de les Olles.

El poc material recuperat en els sondejos ha estat només material constructiu, fet que dificulta la ubicació cronològica de les estructures aparegudes en els sondejos. Amb tot, podem entreveure que en l'espai que ocupa el local hi ha varies fases constructives anteriors.

Així, s'ha pogut constatar la presència d'un paviment de lloses de granit anterior al que actualment presenta el local. Aquest paviment, però, no s'observa en la totalitat de la superfície del local, cosa que ens fa suposar que aquesta part podria formar part d'un pati d'entrada a la finca.

Sí que s'ha pogut observar, més cap a l'interior del local, la presència d'un paviment de cairons, probablement del segle XIX, que ens indicaria que en aquest sector ens trobaríem en una zona d'ús. Aquest paviment cobria en dos sondejos les restes de dos pous, un de quadrat i un de circular, que hem de situar en un moment anterior al segle XIX, probablement entre els segles XVI-XVII.

Els dos sondejos restants presenten una estratigrafia molt simple, sense restes estructurals de cap tipus. Aquí només s'hi varen detectar les sorres de platja que també apareixien en els restants sondejos.

En cap dels sondejos no s'ha pogut constatar la presència d'enterraments d'època tardoromana, tant freqüents a la zona.

9. BIBLIOGRAFIA

AAVV. *Els barris de Barcelona. Vol. I. Ciutat Vella. L'Eixample.* Fundació Enciclopedia Catalana. Barcelona. 1999.

AAVV. *Història de Barcelona.* Enciclopedia Catalana. Barcelona. 1995.

AAVV. *L'art Gòtic a Catalunya. Arquitectura I. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos I.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2002.

AAVV. *Catalunya Romànica, vol. XX, El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

AAVV. *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. El Barcelonès i el Baix Llobregat.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1982.

AAVV. *El Pla de Barcelona i la seva Història.* Actes del Ier Congrés d'història el Pla de Barcelona. Ed. La Magrana. Institut Municipal d'Història de l'Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1984.

Barrassetas, E.; Huertas, J. *Memòria d'excavació de l'antic mercat del Born.* Secció d'Arqueologia Urbana. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 1994.

Carreras i Candi, F. *Geografia General de Catalunya. La Ciutat de Barcelona.* Establiment Editorial. Barcelona.

Duran i Sanpere, A. *Barcelona i la seva història.* Enciclopedia Catalana Aedos. Barcelona. 1972-1975.

Duran i Sanpere, A. *Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI.* Enciclopedia Catalana Aedos. Barcelona. 1975.

Fàbregas, M.; Huertas, J. *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona).* Secció d'Arqueologia Urbana. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 2000.

Ros Torner . *La ribera de Barcelona*. Barcelona. 1973.

Vila, P., Cassassas, Ll. *Barcelona i la seva rodalia al llarg dels temps*. Enciclopèdia Catalana Aesos. Ed. Aedos. Barcelona, 1974.

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 1
Sector: Sondeig-1		Fase:		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT			
DESCRIPCIÓ :	Paviment de rajoles que ocupen la totalitat del solar. Es tracta del darrer paviment o sòl del local.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	2	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 2
Sector: Sondeig-1		Fase:		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT			
DESCRIPCIÓ :	Nivell o capa de formigó sobre la qual s'assenta el paviment de rajoles modernes. Apareix en tots els sondejos.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	3	Es cobert per	1
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 3
Sector: Sondeig-1		Fase:		Cronologia: Segle XIX
DEFINICIÓ :	ESTRAT			
DESCRIPCIÓ :	Paviment de lloses de granit.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	4	Es cobert per	2
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 4
Sector: Sondeig-1	Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell d' argiles de color marró fosc,s molt netes.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 5	Es cobert per 3
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 5
Sector: Sondeig-1	Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de color groguenc molt netes. No hi apareix material. Es troben en tots els sondejos efectuats al solar.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 6	Es cobert per 5
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 6
Sector: Sondeig-1	Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de colr vermellós. Sembla que es tracta de les sorres prèvies a l'aparició del torturà. Apareix en totas els sondejos del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 5
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 1
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Paviment de rajoles que ocupen la totalitat del solar. Es tracta del darrer paviment o sòl del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 2	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 2
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell o capa de formigó sobre la qual s'assenta el paviment de rajoles modernes. Apareix en tots els sondejos.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 3	Es cobert per 1
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 3
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Segle XIX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Paviment de cairons de terracuita de forma rectangular.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 4	Es cobert per 2
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE: 4
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Indeterminada	
DEFINICIÓ :	ESTRAT		
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de color groguenc molt netes. No hi apareix material. Es troben en tots els sondejos efectuats al solar.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a 5-6	Es cobert per	3
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE: 5
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Segle XVI-XVII	
DEFINICIÓ :	ESTRUCTURA		
DESCRIPCIÓ :	Pou de forma quadrangular construït amb carreus de granit.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	6
	Cobreix a	Es cobert per	4
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE: 6
Sector: Sondeig-2	Fase:	Cronologia: Segle XVI-XVII	
DEFINICIÓ :	ESTRAT		
DESCRIPCIÓ :	Farciment de terra argilosa de color marró fosc. Amortització del pou.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a 5	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	4
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 1
Sector: Sondeig-3	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Paviment de rajoles que ocupen la totalitat del solar. Es tracta del darrer paviment o sòl del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 2	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 2
Sector: Sondeig-3	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell o capa de formigó sobre la qual s'assenta el paviment de rajoles modernes. Apareix en tots els sondejos.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 3	Es cobert per 1
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 3
Sector: Sondeig-3	Fase:	Cronologia: Segle XIX
DEFINICIÓ :	ESTRUCTURA	
DESCRIPCIÓ :	Clavaguera de forma rectangular construïda en rajols i que discorre en sentit est-oest.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 4	Es cobert per 2
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 4
Sector: Sondeig-3		Cronologia: Segle XIX ?
DEFINICIÓ :	ESTRUCTURA	
DESCRIPCIÓ :	Pou circular construït en pedra granítica i unida en morter de calç.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per 5
	Cobreix a	Es cobert per 3
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 5
Sector: Sondeig-3		Cronologia: Segle XIX ?
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Farciment del pou circular.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a 4	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 3
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 1
Sector: Sondeig-4		Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Paviment de rajoles que ocupen la totalitat del solar. Es tracta del darrer paviment o sòl del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 2	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 2	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Segle XX	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Nivell o capa de formigó sobre la qual s'assenta el paviment de rajoles modernes. Apareix en tots els sondejos.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	3	Es cobert per	1	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 3	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Amortització del paviment de calç que funciona amb la finca de la plaça de les Olles nº 8.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	4	Es cobert per	2	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 4	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Paviment de calç.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	5	Es cobert per	3	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 5	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	Estrat				
DESCRIPCIÓ :	Preparació del paviment de calç.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	6	Es cobert per	4	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 6	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRUCTURA				
DESCRIPCIÓ :	Mur mitjaner i de fonamentació de les dues finques de la Plaça de les Olles.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	6	Es cobert per	5	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 7	
Sector: Sondeig-4		Fase:		Cronologia: Indeterminada	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de color groguenc molt netes. No hi apareix material. Es troben en tots els sondejos efectuats al solar.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	6	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 1
Sector: Sondeig-5	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Paviment de rajoles que ocupen la totalitat del solar. Es tracta del darrer paviment o sòl del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 2	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 2
Sector: Sondeig-5	Fase:	Cronologia: Segle XX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell o capa de formigó sobre la qual s'assenta el paviment de rajoles modernes. Apareix en tots els sondejors.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 3	Es cobert per 1
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 3
Sector: Sondeig-5	Fase:	Cronologia: Segle XIX
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell d'amortització del paviment de cairons.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 4	Es cobert per 2
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 4	
Sector: Sondeig-5		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Paviment de cairons de terracuita.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	5	Es cobert per	3	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 5	
Sector: Sondeig-5		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRAT				
DESCRIPCIÓ :	Nivell d'anivellació per a bastir el paviment de cairons.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	6	Es cobert per	4	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE: 6	
Sector: Sondeig-5		Fase:		Cronologia: Segle XIX	
DEFINICIÓ :	ESTRUCTURA				
DESCRIPCIÓ :	Mur mitjaner i de fonamentació de la finca de la Plaça de les Olles nº 8.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a	7	Es cobert per	5	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 7
Sector: Sondeig-5	Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de color groguenc molt netes. Es troben en tots els sondejos efectuats al solar.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 8	Es cobert per 6
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE: 8
Sector: Sondeig-5	Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	ESTRAT	
DESCRIPCIÓ :	Nivell de sorres de color vermellós. Sembla que es tracta de les sorres prèvies a l'aparició del torturà. Apareix en tots els sondejos del local.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a	Es cobert per 7
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Foto núm. 1: Detall del sondeig n° 1 practicat a n° 8 de la Plaça de les Olles.

Foto núm. 2: Detall del sondeig nº 2. S'hi pot apreciar el pou quadrat d'època indeterminada que hi va aparèixer.S

Foto núm. 3: Perspectiva del sondej n° 2 amb el pou quadrat.

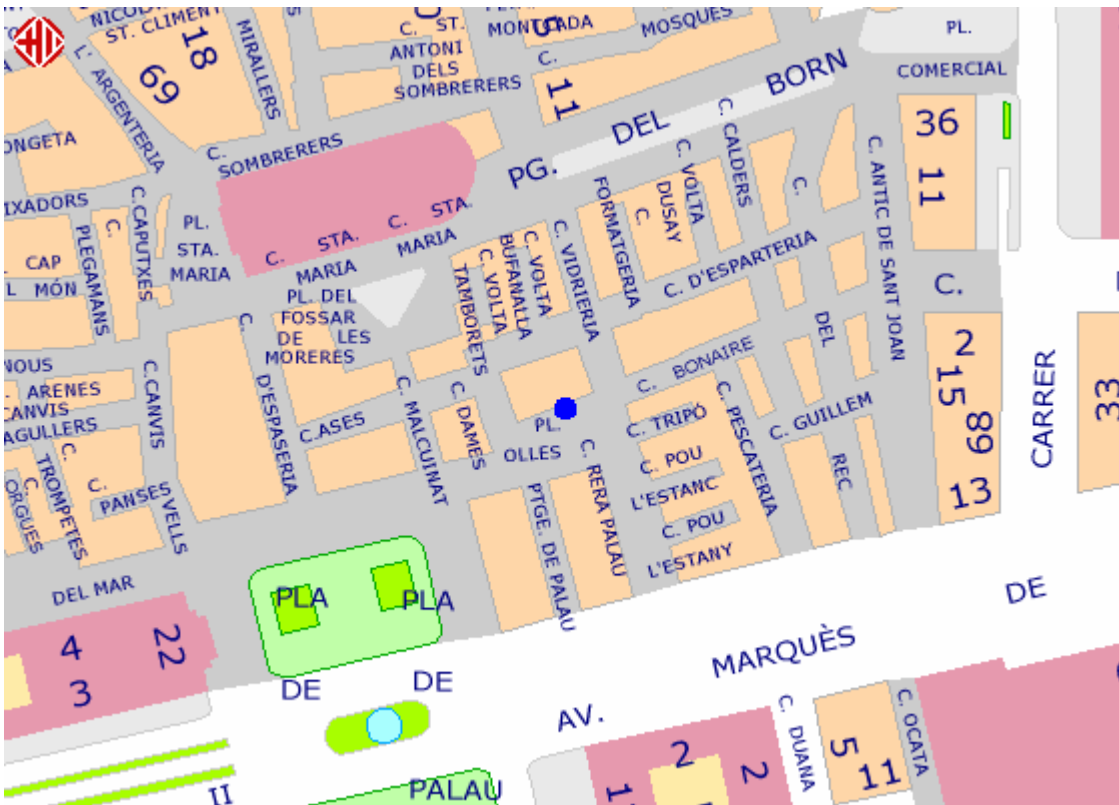
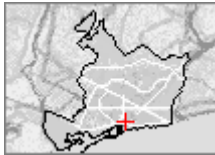
Foto núm. 4: Vista del sondeig n° 3, on es veu la canalització moderna i el pou circular que hi van aparèixer.

Foto núm. 5: Detall del sondeig n° 4. Igual que en el sondeig n° 5, només hi apareixia un únic nivell de sorres estèrils.

Foto núm. 6: Detall del sondeig n° 5. S'hi pot veure l'únic nivell que hi va aparèixer, un nivell de sorres.

Plànol 1: Situació de la Plaça de les Olles.

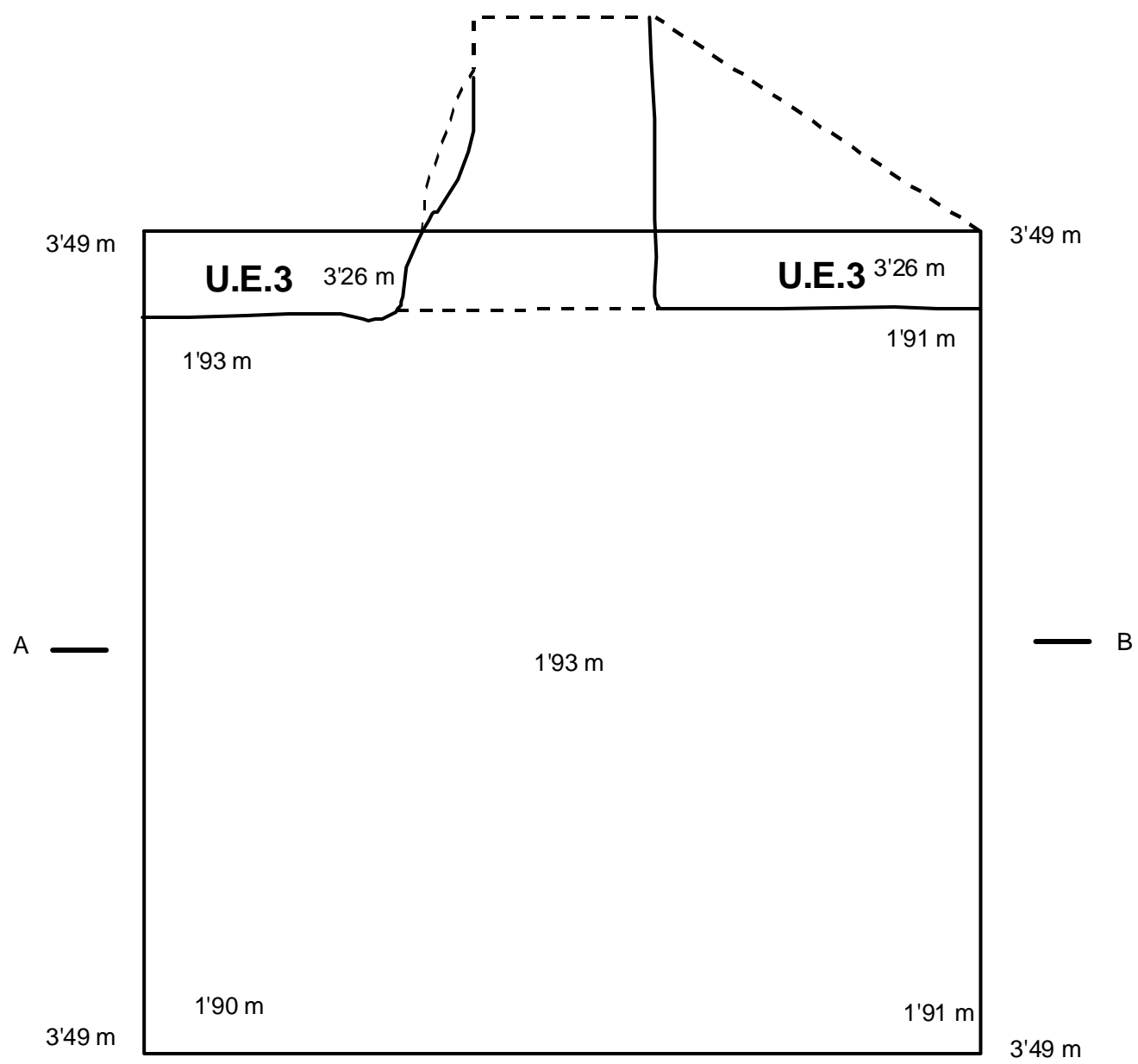

Fig. 1: Planta del sondeig núm. 1
Escala 1:20

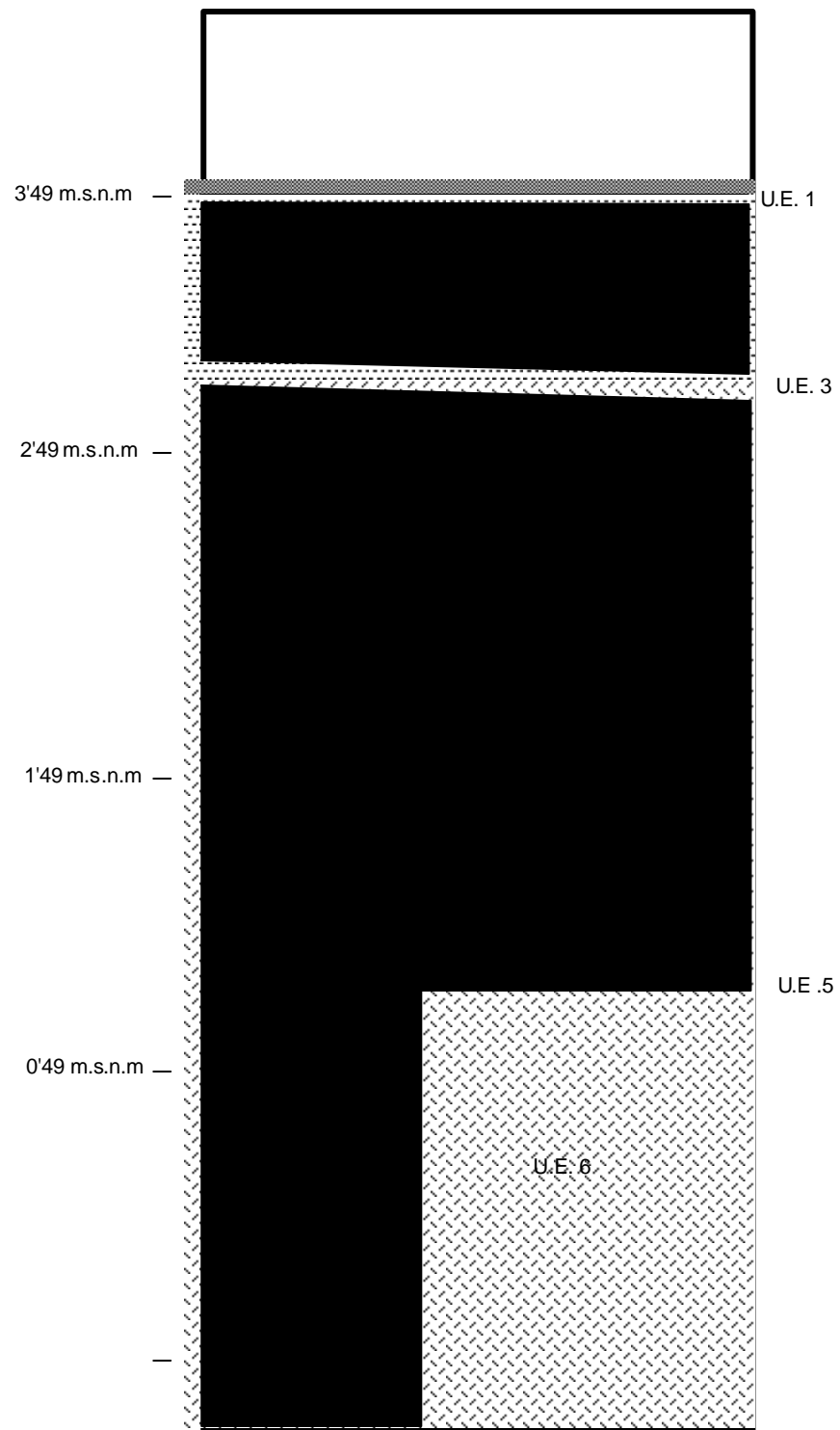

Fig. 2 : Secció del sondeig núm.3
Escala 1:20

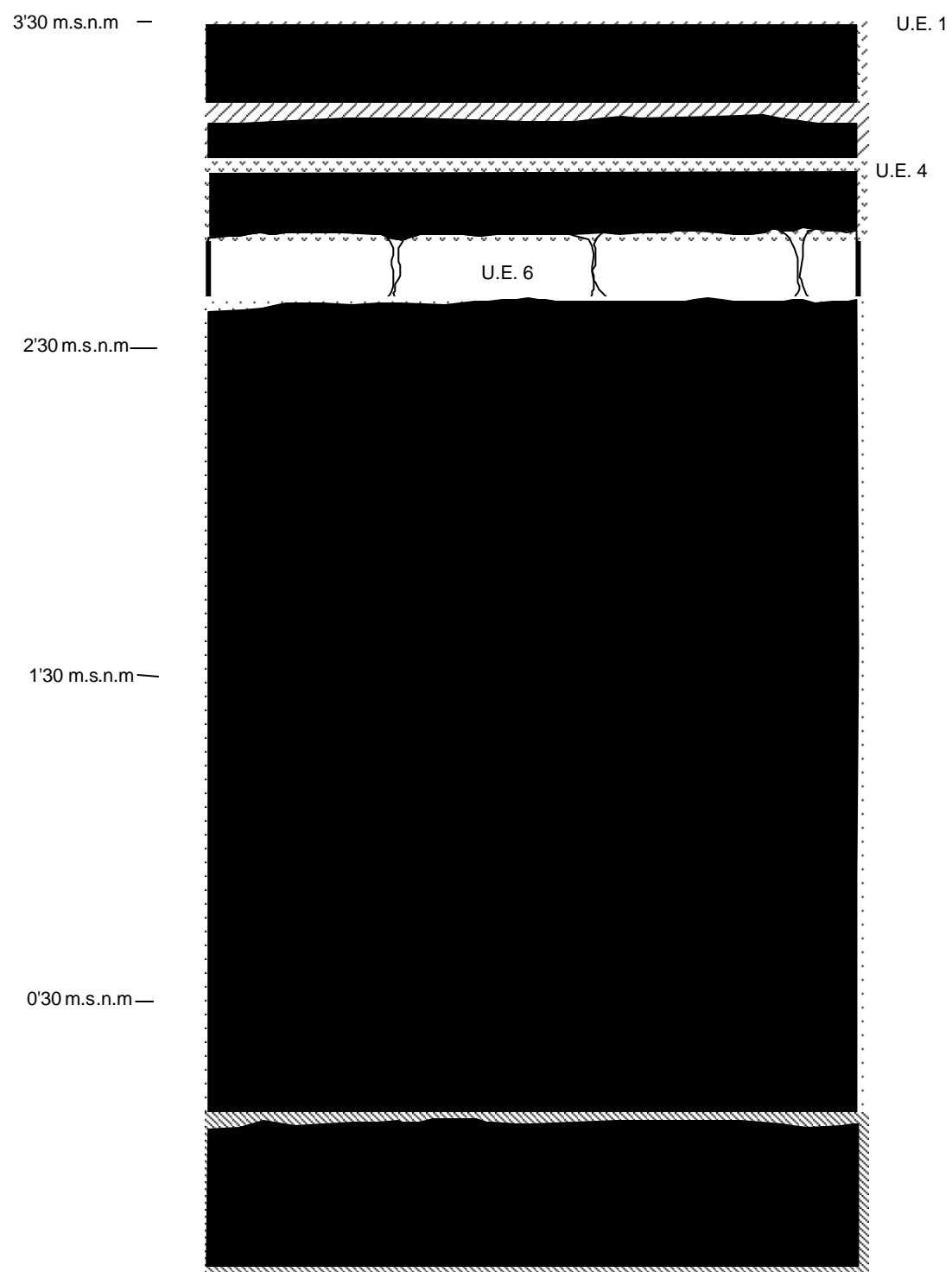

Fig. 3 : Secció oest- est del sondeig núm.4
Escala 1:20

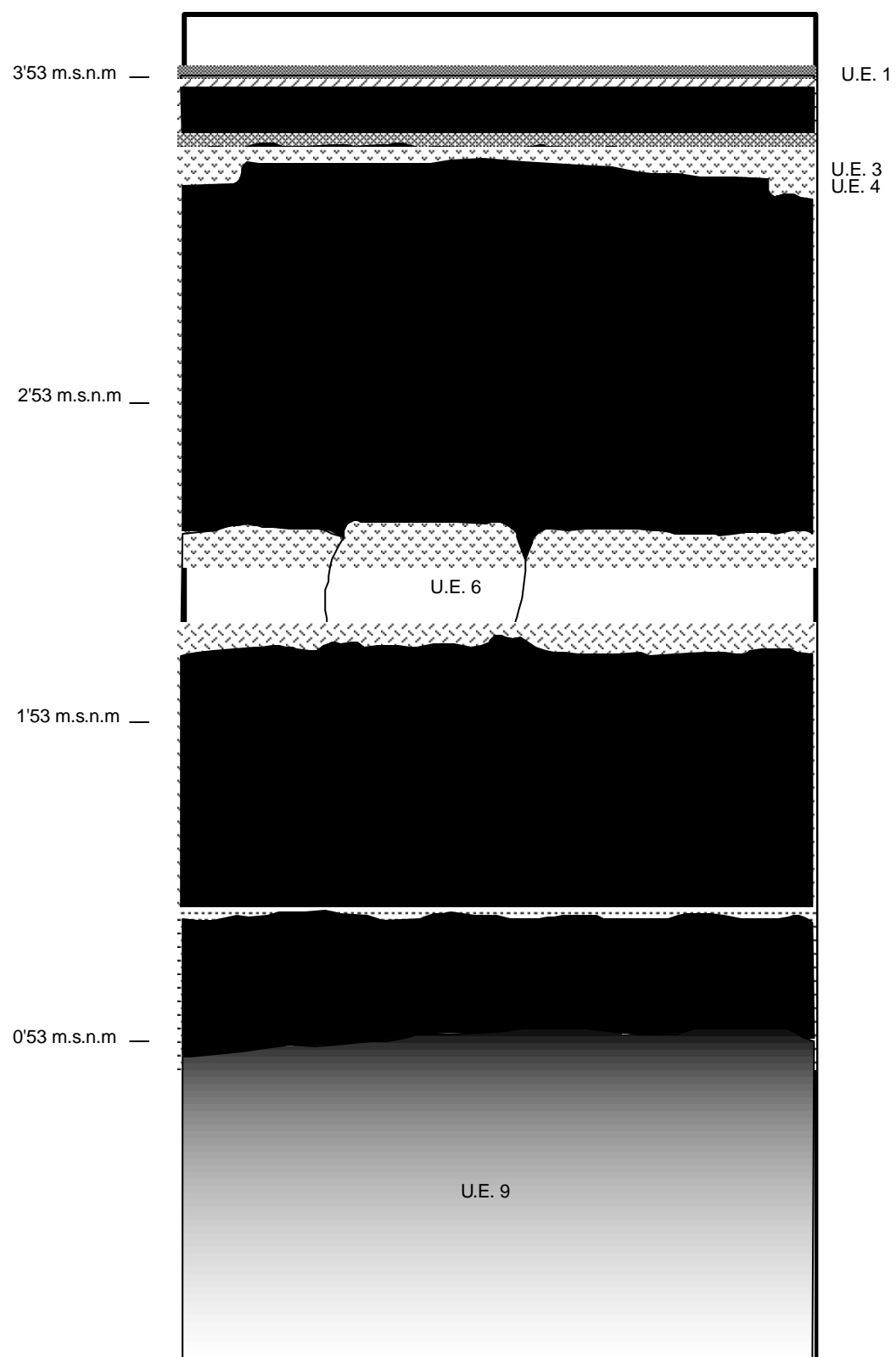

Fig. 4: Secció del sondeig núm.5.
Escala 1:20

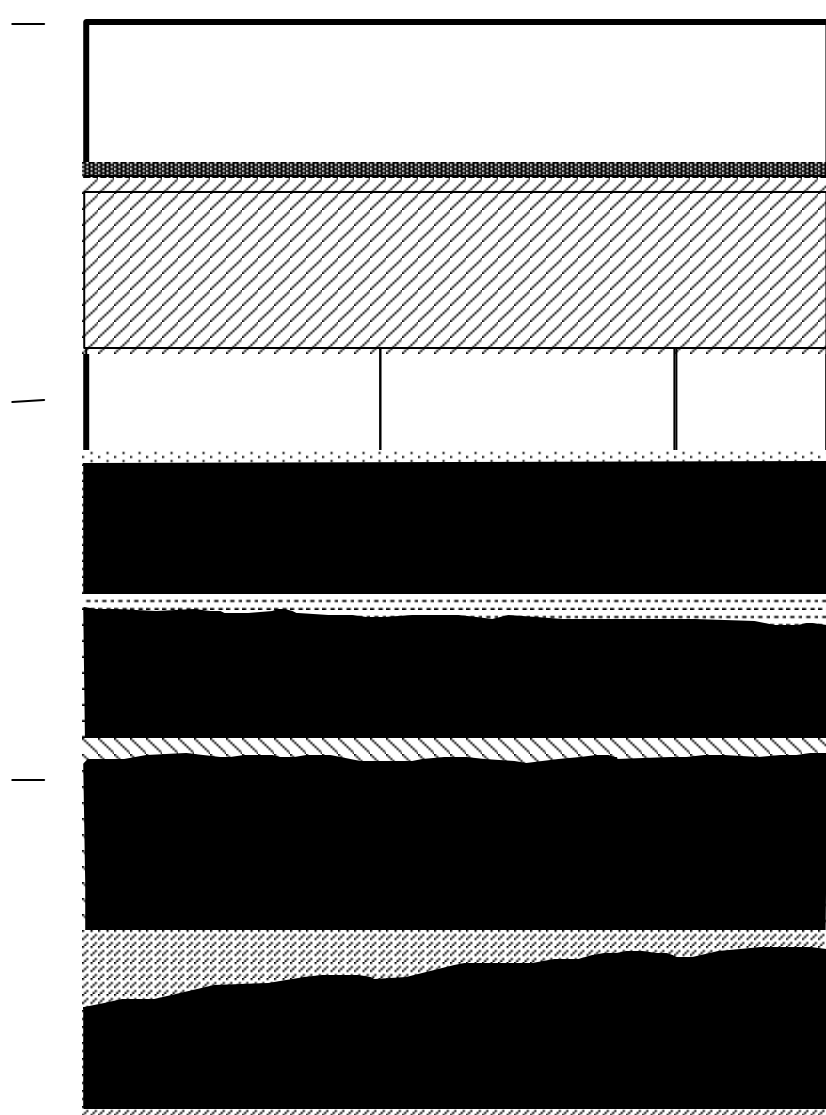

Fig. 5: Secció del sondeig núm.6.

Escala 1:20